

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pro Tvendo Sacro Coelibatv Axioma Catholicvm

Ceneau, Robert

Parisiis, 1545

Tomvs Qvartvs. Votu[m] castitatis sele[n]ne nulla ex caussa
dispe[n]sationem in se recipe, quae ius seu obligatione[m] p[er]petuò
relaxet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30468

Pater enim est misericordiarū, & de^o totius consolationis, qui cōsolatur nos in omni tribulatiōe nostra. Hęc ad omnia desertoris nostri nugamenta satisfactionis vice dicta sint.

Novissimum hoc demum specie quadam recti velatū patrociniū quærunt prætextu vulgatæ sententiæ, quæ est in capite, Si vero aliquis de iureiurando. Tantisper seruandum esse iuramentū, donec vergat in deteriore a-nimæ exitū: alias cedere debet occurrenti necessitati. Aiunt autem fieri posse: vt æstus carnis solo coniugio temperari possit. Quod nisi accesserit, imminet præsentissimus lapsus. Quo casu, si non propria autoritate, interueniente saltem dispensatione ab eo qui potest, cessare videtur obligatio voti. Nam si soluto melius est nubere quàm vri ex diui Pauli sententia: & eadem necessitas accidere potest ei, qui voto adstringitur: cur non eadem necessitas pariet voti dissolutionem? Verum hoc est ad eundem semper offendere lapidem, quasi vero non sit inter nubere & vri medium, ac verum accedente tētatione remedium: si modo à deo ea, qua decet, modestia & constantia requiratur. Iam ergo nihil opus relaxatione voti, vbi præsens est subsidium, quod oratione promptissime impetrari potest.

Verum tandem per occasionem huc deuecti sumus, vt inuestigandum sit, an votum continentię aliquam dispensationem admittat, siue prætextu priuatæ necessitatis, seu etiam publicæ utilitatis. Qua de re vberius disserendum est eo, qui proxime sequitur, tomo.

TOMVS QVARTVS.

Votū castitatis solēne nulla ex causa dispensationem in se recipere, quæ ius seu obligationē ppetuò relaxet.

Præfatum primum.

DE Dispensandi facultate in votis, quod vero maximè consentaneum videbitur, dicturo, ne cui in foribus aberrandi detur occasio, ne cui in foribus aberrandi detur occasio, illud præfari visum est, Quod si agitur de dispensatiōe, quæ ius interpretetur ambiguū, nemini dubium, quin circa genus o-

m ij

nne voti cadat dispensatio, nō dico iuris relaxatiua, sed hū-
 tum interpretatiua. Quæ tum demum locum habet, quo-
 ties dubitatur, an conceptum aut pronunciatum votum ra-
 tionē voluntarij de integro sortiatur, quam aut metus, aut
 interueniens dolus, aut certe rei, de qua agitur, ignorantia
 arrodit, aut detruncat, aut in totum adimit. Eo casu locū ha-
 bet iuris interpretatio, cū scilicet declaratur ob admixtum
 inuoluntariū non esse completā voti rationem, ideoq; cum
 eo dispensatur, qui votū emisit. ita tamē, vt obligatio inte-
 gra voti perfecti non relaxetur. Eo enim casu nec votū est
 consummatū, nec obligatio integra. Idē censendū est, quo-
 ties materia voti in ambiguo est. Vt si dubiū sit, an id quod
 promittitur, licitum fuerit nec ne. an forte succedete euen-
 tu, ex licito transferit in illicitum: Re ita in ambiguo
 existente, locus est dispensationi, quæ ius interpretatur. In
 summa negari non potest, quoties de iure obligandi meri-
 to dubitatur, in quocunq; genere voti locum habere dispē-
 sationē iuris non tam relaxatiuam q̄ interpretatiuam. Re-
 laxatiuam dico, quæ absoluit à debito. vbi citra omne am-
 biguū constat integram & consummatā præcessisse obliga-
 tionē. Et hanc dicimus non habere locū in votis. Quod
 quidem ex his quæ sequuntur, notius euadet.

Prefatum alterum.

Recipiendā insuper censemus, vt certe negari non
 potest, in voto simplici vinculi dissolutionem, nō
 quidem vi dispensationis apud eū qui præest, sed
 ipso iure naturæ. Id enim à natura comparatum, mentibū
 que insitū humanis, q̄ promissio primum facta, citra tamē
 rei promissæ traditionem cedit posteriori: dum tamen ac-
 cesserit ipsi rei traditio. Et ob eam causam votum simplex
 cedit matrimonio. Nam vnà cum coniugali contractū sit
 corporum traditio. Siquidem tum demum possessio acqui-
 ritur, dum res promissa consignatur. Ab hoc fonte effluit
 ratio decreti ecclesiastici, quo cauetur dissolui matrimoniū
 nondum consummatum per religionis ingressum, quia an-
 te consummationem nondum traditio facta est, quæ in vo-
 to solenni consummatur. Hinc etiam oritur ius illud, quo
 decernitur reum fracti voti non haberi, qui quod vouit, in
 religionis institutum commutat. Nam in voto solenni rei

traditæ susceptio fit, quæ abest à voto simplici. Inde etiam tertio sequitur, quod post initū solenne votū, coniugale sc̄dus attentatum nullū est: secus autem si attentetur post votum simplex, hoc enim est, quod passim circumfertur ab eruditis rei theologicæ professoribus, q̄ votum simplex impedit matrimoniū contrahendum: contractum tamen non dirimit, cum vtrumq; faciat votum solenne. Alioqui consistere minime potest, q̄ votum solenne dirinere queat legitime prius emissa vota, & quæ posterius sequi possent irritare, nisi vim suam obtineret à iure diuino. Oportet enim diuinitus probari votū perpetuæ obedienciæ, si tantum habeat virium, vt dirimat obligationem votorum omnium legitime antea contractorum. Est igitur votum solenne diuinitus institutum plus roboris habes, quàm votum simplex. Quod vnum maximè confutat errorem existimantium voto solenni nihil accedere supra votum simplex, nisi quòd iuris humani naturam sapiat. Nemo enim dixerit facultatem humanam posse derogari obligationi diuinæ, quæ voto simplici cohæret. Neque enim ius quæsitum prælato erga sibi subditum cœnobitam tollere posset deo iam quæsitam, voti simplicis obligationem, futuriq; contrahendi facultatem, nisi de consensu tertij, cui iam ius quæsitum est. Quòd ergo votum solenne simplici præiudicet, hoc diuinæ institutioni tribuendum est, quam conceptis verbis pendere diximus ex oraculo diuino, Leuitici vltimo. De anathemate mortis quod redimi non posse, verum ad mortem vsque perdurare, perspicuè eo loco traditur. De simplici autem constat, quòd matrimonio subsequente derimitur, sc̄d de solenni. Plus igitur roboris inest deo ipso authore solenni voto quàm simplici. Horum omnium quæ diximus, vna radix est rei traditio, à qua pendet solidum possessoris dominiū, vt iā transferri in aliū nō possit: nisi de conniuentia, imo (vt verius dicam) solido consensu possessoris. Vt ergo conceptū perficiamus iter, coniugalis copula sequens votū simplex, ipsius vinculū dissoluit, non ex cuiusuis dispensatione, cū nulla interuenerit rei hui⁹ cōscia autoritas, aut voluntas, verū ex iure gentiū, & naturali omniū consensu recepto. Quo fit, vt in possessione & rei traditione acquiratur dominium. Quo semel habito, iure fieri non potest, vt

quibus aut pōtifex, aut princeps rei possessæ dominū transferat, nisi interueniente ipsius consensu, aliās rapina furtimve committeretur auferendo rem alienā inuito domino, nisi forte ex culpa re sua priuari mereatur. Ex hoc ineluctabili fundamento pendet ea, quam venamur, indispensabilis circa solenne votum. Huius gratia eam, quæ mox sequitur, proponimus adsertionem.

Adsertio de voto solenni quod sit indispensabile.

CVM rei per traditionē possessionēq; adepte dominū nulla autoritate externa citra domini cōsensū trāsferri possit: cūq; nullus alius traditionis modus appareat, dū quis perpetuæ seipsum continentia deuouet, q̄ per solenne votū seu religiōis, seu ordinis sacri, vt iura omnia vno consensu prædicant. Et de sacro quidē ordine sese offerunt luculentissimi canones 84. distin. Cū in præterito. Itemq; 28. capite Diaconi. accedente etiā cap. Quod votū, de voto & voti redēp. in sexto. adiecta etiā Extrauagatē. Antiquæ concertationi. eod. tit. Quo loco plane fallitur glossemata-ri^o p̄ vera causa supposititiā p̄ferens. Miratur enim quomodo tanti esse possit voti in ordine solennitas humanitas (vt ait) adinuenta, vt succedens coniugiū, & ipsum quidem cœlitus institutū, dirimere possit. Sed fallaciā patitur, quam appellant, non causę vt causę. Non enim hoc efficit ceremonia voti, sed vera possessio adepta, ac per rei traditionē cōparata. Quæ iure diuino, gentiū & naturali, dominū tribuit prorsus intransferibile: dum suscipiens ordinē, eo signo se deuouet perpetuæ continentia, ac sui iuris esse definit: adeo, vt alteri per coniugiū attentata traditio nihil efficere possit. Idemq; de voto religionis dicendum est. Iam si quis rem alterius per dominū translatam citra recipiētis consensum auellere nititur, & aliō transmittere, quid aliud q̄ rem alienam auferat inuito domino? Id quod iure diuino omnino prohibetur. Quo fit, vt ne summus quidem pontifex, quanta maxime polleat autoritate, deuotū deo aut sacerdotem, aut monachum post voti solennis traditionem, religionē soluere possit, nisi appareat de eorū consensu, quibus se deuouit, vt nec priuatam supellectilem citra possidentis consensum in aliū trāsferre. Hoc enim esset auferre alienū inuito domino. Quod cum minime valeat in re temporalī

quomodo id iure poterit in spiritualibus bonis? Et si transferre nō potest subditi bona Christiani, quomodo dei omnipotentis solenniter quæsitum peculium suo iure, non expectato diuino consensu, transferre poterit? Iam quæ in cōtrarium proferri solent argutię, tanquam fumus euanesçat. Solennitas (inquiūt) voti humanitus est instituta, quocirca à summo pōtifice dirimi potest, cuius nutui & arbitrio subsunt omnia humana decreta. Ad quod prompta est responsio, Quòd quanuis modus traditionis, seu signum adeptæ possessionis, mutari possit, dominium tamen semel quæsitum est de iure diuino, & naturæ: quod nullatenus auferri potest, nisi consentiente domino. Nihil enim moror, quo signo acquiratur possessio, modò dominiū acquisitum domino inconcussum permaneat. Cum enim equi traditio ex usu publico tum demum locum habeat, si per frenum exhibetur equus, poterit, si volet usus, exhibitio huiusmodi fieri per ephippium. Verum signis mutatis res immota manet, nempe inauferibile dominium. Ex hac vna respōsione vno impetu cōteritur argutiarum turba, quæ voti solennis vinculum nititur dissoluere. Quale istud est, Sacerdos potest vti matrimonio contracto, fieri ergo poterit, saltem summæ potestatis accessu & consensu, vt vt possit contrahendo. Nam cœlibatus prior & posterior non nisi tempore differunt. Verum hic subest fallacia, qua vnum pro alio sumitur, videlicet non causa pro causa. Non enim refert quid præcedat, quidve sequatur, verum hoc potius considerandum est, quòd dum coniugatus ad sacerdotium recipitur, non se deuouet perpetuæ continentiæ, cum illud non possit, vtpote qui credebat vxorem defunctam. factus deinde sacerdos eam experitur viuam. Neq; enim deo auferre potest, nisi quod in sua est potestate. At qui liber à coniugio sacris sese deuouet ordinibus, suum corpus perpetuæ tradit continentiæ, cuius dominum deum possessorem constituit: ea inquam deuotione, quæ dicitur anathema mortis, de qua suo dicitur loco. Cum igitur adepta possessio dominium transferat, idque inauferibile, nisi coniuente domino, & tam in ordine sacro quàm in statu monastico, solennis traditio fiat, idem censendū est de indispensabilitate circa ordinem sacrum, & statum monasticum. Nec valet

quod obiciunt, qui diui Thomæ placita sequuntur, dicentes ordinem sacrum iuris esse positum, monasticum autem ad ius pertinere diuinum. Hoc inquam refutatum est ex dictis. Nam quamuis signa traditionis in usum sacrum utriusque humana sint, possessio tamen adeptæ est iuris naturalis & diuini. Vti enim modus contrahendi per formulas diplomatum humanitus instituitur: contractus tamen ac promissio iuramento vallata suum robur habet ex iure diuino & naturali, quod dirimi non possit, nisi de consensu domini. Ita eadem est possidendi ratio in ordine sacro, & statu monastico.

Tertium Præfatum.

EX his omnino principiis facile est discernere quàm varia sit dispensandi facultas in solenni & simplici voto, quando (vt mox declaratum est) in voto solenni traditio corporis ad sacros usus perpetui cœlibatus, efficit, vt res oblata transferri non possit, seu obligatio relaxari in præiudicium domini. Atqui in voto simplici seruanda perpetuo continentia nondum transfertur dominium quo ad illum usum irreuocabile. Nam reuocari potest, si post votum simplex contrahatur matrimonium, cum votum simplex non dirimat coniugium post contractum. Loquor autem de dominio quo ad illum usum & modum, (Nam semper domini est terra, & plenitudo eius) sed nondum censetur habere dominium quo ad hunc usum & modum irreuocabile, nisi celebrata prius traditione. Quare videtur posse relaxari huiusmodi continentiam citra præiudicium tertii in simplici potius, quàm in solenni voto. Quod vti que verum esset vbi forte accideret rationabilis priuata necessitas, aut vrgentissima publica vtilitas, quibus cessantibus, dispensatio foret, non dispensatio. Nunc ergo excutiendum est vtrumque.

Primum quidem, quod ad priuatam attinet necessitatem, si quis ea, quæ prædiximus, gustata probè concorrit: planè intelliget esse medium inter nubere & vri, nempe orationis suffragium, quo accedente, agnoscat, qui tentatur, fidelem esse dominum, qui non sinet nos tentari vltra id, quod possumus, continuo affuturum in tentatione proué-

tum, vt possimus sustinere. Cessat igitur ea parte priuata contrahendi nubendive necessitas. Cessabit igitur relaxandi dispensandive ratio.

Quod autem ad publicam pertinet vtilitatem, vt si forte inimineret regni alicuius dispedium Christiani, nisi ad sit præsens nuptiale remedium, vbi solum superstes maneret ex tota regia sobole vnus voto perpetuæ continentiæ innodatus, iam videtur publica necessitas exigere, vt pro publica tranquillitate paranda, ac sedando in populo futuro tumultu, soluto continentia repagulo soboli procreandæ vacet. Verum ad id prompta est responsio, Quod is cui æquale est saluare in paucis & in multis, sicut non deest necessitati priuatæ, ita nec publicæ deerit inuocatus. Quis enim scit, quod futura sit ex contractu illo soboles, aut eam non præmaturè interituram? Quod si superuixerit, magno forte regnatura est totius Reipublicæ incommodo, ita vt omnia prius toleranda fuerint, quàm durum ac durum succrescentis inde sobolis imperium. Id quod docuit frequens historiarum lectio in prole post irritam continentia fidem suscepta, vt suo differetur loco. Quare nondum apparet quænam sit illa aut priuata, aut publica necessitas, cui continentia perpetuæ vinculum ita cedere oporteat, vt relaxatione opus sit. Manet igitur inconcussum, quod neque in voto solenni, sed neque in simplici, supersit vlla dispensationis, quæ ius in totum relaxet, iusta ac salutaris occasio. tamen si detur interpretationi locus, vbi non subest plena ratio voti. In forma quidem, vbi aliquid abest de voluntario, in materia autem, cum votum fertur super re inutili aut impediende maius bonum. Id tamen non negauerim, quod si in voto simplici attentet pontifex dispensare, & consentiat dispensatus, cum nulli fiat iniuria tertio, quæ modo id quod est alienum, auferat, sequens est, vt de facto validum sit, etsi culpa non careat in initium coniugium. Quod minime locum haberet in voto solenni. Nusquam ergo culpa vacat post votum attentatum coniugium, tamen si contractum post voti simplicis emissionem viribus subsistat. Si cui hæc, quæ adstruimus, fidem non fecerint, superest, vt rationes propositas dissoluat, & ineluctabiles in contrariū

proferat. Quod si fiat, facile cedemus arena.

Quin potius aduersus eos, qui contra sentiunt, vibrabimus telum propria ipsorum officina & incude percussum: quod emissum proprio vix clypeo elidere possint ac propulsare, tametsi dissolutum putet ac retusum D. cardinalis à Turre cremata super cap. de illo clerico. distinct. xxxij. Si pontifex (vt aiunt) summo iure possit in totum monachum exautorare, & exautorato concedere vt eoulet ad nuptias, soluto continentia vinculo. Esto, exempli gratia, quispiam, qui post consummatum cum vera vxore coniugium, ipsa etiam consentiente, ac solenniter continentiam profitente, sese religioni deuoueat: iam fieri potest (vt videri volunt) quòd accidat casus pro totius Reipublicæ vsu ac salute, vt iste religionem professus, vinculo tandem solutus vxorem ducere possit. Quod si admittant, vtique impingent in ius diuinum, quo cauetur vxorem à viro non debere discedere, & contra virum ab vxore, quòd si discesserit, manere inuuptam. Nam qui, priore viuente, aliam duxerit, mœchatur: imò vt est in capite Gaudemus, de diuortiis, nulli vnquam licuit simul plures vxores habere, nisi cui fuit diuina reuelatione concessum. Quòd si quis priorem vxorem esse neget, certè vxore dimissa superstite duci alia de iure non potest, vt eo loco ex intentione scripturæ Innocentius docet. Cui consentit Augustinus libro de bono coniugali cap. xviii. ita dicens, A viro viuo in alterius transire connubium nec in veteri licuit, nec nunc licet, nec vnquam licebit. Quòd si eo casu nullum per fugium se offert, quo iste euolare posse dicatur ad alias nuptias, sequens est, vt huiusmodi negocium diuino committatur arbitrio quam in huiusmodi rebus sacram statuimus anchoram. Expetendus igitur est & expectandus diuini numinis afflatus potius, quàm religione soluantur, qui suam continentiam deo solenniter dicant. Id quod persuasum esse volumus.

At forsitan nitentur euadere dicentes supradicta locum tantum habere in matrimonio nondum consummato, cuius vinculum religionis ingressu dissolutum existimant. Hoc autem in matrimonio consummato negabunt. Constat (nihilominus matrimonii vinculum presentibus ver-

bis de presenti stabilitū, iure diuino esse indissolubile. De^{us} enim ante consummatum matrimonium inter Adam & Euam ita pronunciauit, Quos deus coniunxit, homo non separet. Quare si vinculum consummatum voto non dissoluitur, neque etiam dissoluetur coniugium verbis presentibus conceptum & stabilitum: Sicque præcedens quaestio recurrit. Eademque redibit ratio uti in consummato coniugio.

Iam si hoc præcipitur in ecclesia dei, ut religiosus aliàs conjugatus quacunque ex causa priore superstite aliam superinducat uxorem, idem quoque de tertia & quarta admittendum erit, utpote si post susceptam prolem vtraque partium ad religionem recurrat, & denuo simili redeunte casu, ac necessitate urgente, vacandum sit generationi etiam post secundo susceptum religioni institutum. Quin pari ratione sequetur iure admitti posse, quod mulier tres habeat viros superstites, & vir tres uxores. Quod nunquam fando auditum est, sed nec cogitatum quidem. Hinc videre potes, quomodo ex hac vna relaxandi facilitate immensum offendiculorum pelagus protinus oriretur. Extinguenda potius est à primo ortu laxa nimium facilitas, ne scintilla crescat in flammam, neve huiusmodi exundans licentia totam culturæ ecclesiasticæ faciem proterat ac laniet. Nam qui parua negligit, paulatim decidet, & ex modico ac primo vadabili fonte immensa prodeunt flumina, quæ etiam vix nauigio superari possunt.

Præter hæc istud quoque sequitur incōmodum. Quod cum voto omnia vno religionis instituto absorbeantur, ut est in cap. Scripturæ. de vot. & voti redempt. Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare, sequens inde est quod quoties pontifex summus quempiã eximeret à monachatu, simul ab omnium votorū prius emissorum vinculis dissolueret. Quod minus æquū videtur, cū videatur priorum votorum obligatio reuiuiscere. Quibus adimplēdis ceterum idoneus pristinæ restitutus libertati, utpote de monacho factus nō monachus, resumpta priorū votorū implēdorum facultate. Qui igitur omnia vota in vnum religionis

institutum cōmutanda cenfuerūt: quid aliud existimabāt, q̄
q̄ perpetuo vinculo foret innodatus, omni spe dissolutionis
adēpta, qui semel in religionis verba iurasset? Ita enim
canon vocat perpetuā religionis obseruātiā. Alioquin
nemo dixerit cetera quauis ingentia vota, quibus nulla sub-
est dissolutionis ratio, vno alio permutari posse: quod &
ipsum dissolubile censeatur. Præstitit ergo dicere nullam
subesse dispensandi facultatem in voto solenni.

Iam ne huic causæ aliqua ex parte defuisse videamur,
scrutandum est ex ipsis sacræ scripturæ fontibus quid pro
continentiæ indissolubili vinculo ex certo & liquido hau-
riri possit. Cuius negocij magna pars pēdet ex eo quod scri-
bitur Leuitici 27. Id quod diuus Thomas subtili, vt in om-
nibus pollet ingenio, sagacissime deprehendit. Textus sic
habet, Omne quod domino consecratur, siue homo fuerit,
siue animal, siue ager, non veniet, nec redimi poterit. Quē
locū sic interpretantur ad Hebraicā phrasin nōnulli, Nul-
lum anathema, quod homo à se abdicauerit, & domino de-
uouerit, ex omnibus quæ habet, ab homine vsque ad pecus
& vsq; ad agrū possessionis suæ, vendi potest neq; redimi:
sed omne taliter abdicatū, sanctum sanctorū est domino.
Nullū anathema, quod abdicatū fuerit ab homine, redima-
tur, sed morte moriatur. Appositissime autē ad Hebraicam
phrasim sic legitur, Omnis destructio, quam faciet destru-
ere, ex homine non redimetur, sed moriēdo morietur. Nō
quod continuo occidi deberent quæcunq; deuouētur ana-
themata, sed quod in eo statu vsq; ad mortē debeāt perma-
nere, ad eū videlicet vsum ad quem deuouētur. Samuel no-
bis exēplo est, quem ita mater deuouit, vt diceret, Dabo eū
domino omnibus diebus vitæ eius. Et votū recensendo di-
cit Anna 1. Reg. 1. Tradidi eum domino omnibus diebus,
quibus fuit ipse cōmodatus domino. Vt autē appareat li-
quidior rei huius discursus, cōstat ex progressu huius capi-
tuli duplex esse votū, æstimationis inquā & destructionis.
Illud iusta æstimatione redimibile erat: istud nullo quam-
uis ingēti precio poterat cōpensari. Ideoq; anathema mor-
tis aut destructionis appellabatur, vt quod sic sanctificatū
foret, q̄ in eo vsu vsq; admortē perdurare deberet. Interim
nihil prohibet quippiā appellari anathema mortis non tam

ad obsequium, quàm ad supplicium. Sic enim dicta est ciuitas Hiericho anathema, & omnia quæ in ea sunt. Hic autè sanctificata dicimus, quæ diuinis officiis perpetuo sint addicta, idq; vsq; ad mortè. Quod non esset, si mox perdèda forent. Nec huiusmodi sanctum immutari poterat aut melius malo, aut peius bono. Moriendo ergo morietur, hoc est, in eo statu fixū immotumq; manebit vsq; ad mortem. Iam quicumq; continentia deuouit sollemniter perpetuo obseruandam: quid nisi voto destructionis censendus est alligatus, & eo quidem irredimibili? Quare relaxari non potest, domino eam facultatè apud se retinète, penes quem est clauis, quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Frustra autè quis obiecerit ea, quæ veteris organi sunt, nihil ad legè gratiæ pertinere: vt quæ sint exhausta viribus, si rationem obligandi attèdas. Nam id quod est morale, perdurat, vtpote iuri affixū naturali & diuino. Quale est id omne, quod deo deuotū traditur: ac per traditionè transit in ius & dominiū eius, cui deuouetur ad certū quidè vsum, vtpote continentia cœlibatū sive. Nam de iure naturæ est, qd per traditionè acquiratur rei possessio. Si ergo res traditur ad vsum perpetuæ cōtinentiæ, auferri transferrive minime poterit, nisi consentiente domino. Interim nō nego veteres cœremoniariū ritus, vt sunt Nazareitas, nudipedalia, & reliqua id genus viribus non subsistere. Huc respexit diuī Thomæ perspicacissimū ingenium: qui hoc telo munitus, theodidactis omnibus persuadet emissum perpetuæ continentia votum non esse humanitus relaxabile. Qui tametsi neget parem esse in monachatu & ordine sacro vim obligandi, aqua tamè in vtroq; ratio, nēpe traditionis & possessionis, ad perpetuū vsum cœlibatus facile persuadet eandem accedere indispensabilitatis rationè. Quod supra declaratū est abūde. Nam omne quod cōsecratur domino per rei traditionè ad vsum perpetuū, nunquā nisi cōstante domini consensu & apparente, transferri poterit.

Nec refert, an excellentius aliquod cōmodiū sive bonū reperiatur, q̄ ipsa continentia, quo scilicet permutari possit. Frustra enim laboratur, nisi adfuerit, de qua constet, apud dominum permutandī volūtas: qui sibi dicatā perpetuo cōtinentiam proprio referuauit arbitrio, iure per traditionem

voti solennis quæ sito. Accedente autem necessitate, prout debet de victima holocausti in re apud homines deplorata, qui Isaac iam iam perituro immolandoq; arietem supposuit ad obeundum sacrificium. Nam si quando huic diuino instituto humana solertia obuiam ire tetrauit: hæc signorum desertio, effectu deinde sequente, non leui animaduersione, nec obscuro exemplo punita est, vt suo loco proferenda exempla docebunt. Sic enim tristis exitus infeliciter attentata probare solet. Nam quoties à voto solenni dispensatum fuisse legitur, vnde tranquilla sperabatur quies: hinc Illias malorum quædam prodigiis visa est. Vnde enim plaustra illa calamitatibus onusta in Appulia, Sicilia, atque adeo vniuersa Italia prodierunt, nisi ex infaustis nuptiis Henrici quinti quondam Imperatoris cum Constantia, Siculi regni hærede, ex cœnobio ad thorum tracta maritalis? Ea res totius Italici incendij fomitem ministravit. Ex quo enim conceptum est tractari de cœnubio inter Henricum Imperatorem & Constantiam iam quinquagenariam, deo dicatam virginem, immanissima sequuta est tragœdia: quæ totam ætatem Clemētis tertij, Honorij, Gregorij noni, Innocentij quarti cruentissima clade fœdauit. Nam Henricus, vbi rerum in Appulia ac Sicilia potitus est, Gulielmum filium Tancredi fraudulenter ad se allectum & tractum emasculauit: sorores eius innoxias tres in vincula cœiecit, nisi quod & ipsæ, Neustria ac cœnobio relicto, Appuliam petiisse feruntur. Quo nomine meritas dederunt pro crimine pœnas. Quid plura? Sua spe fraudatus Innocentius tertius, iura ecclesiæ perturbantem Henricum diris deuouit. Et quæ deinde sequuta est proles, nepes Fridericus & Manfredus, nihil præter factiones in omne tempus duraturas, necdum nostra ætate extinctas Guelphorum scilicet & Gibellinorum posteritati reliquit. malum nempe, quo non immanius vllum aut patres audierunt, aut vnquam videre nepotes, aut sunt aliquando visuri. Hic certe est Fridericus, quem tamen vnus eundemq; indefessum propugnatorem Romana speraret ecclesia: nunquam tamen grauiorem aduersum se hostem, sibiq; & aliis nequiorẽ experta est. Adeo infesto erat animo aduersus Romanam sedem, vt in proprios liberos fauierit, vel ob id maxime, quod à parte ecclesiæ stare videretur. Dixisses flagellum à deo immissum: quod non prius verum

di finem fecit, quàm tres sibi succedentes pontifices ingenti tedio affectos extrema pati compelleret: si Antoninum ac Volaterranum super his differetes audimus. Hi scilicet fructus sunt posthabite religionis, & quocumque preteritu relicte. Nūquid enim colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Ut appositissime in eā rem à Christo domino pronunciatū legimus, A fructibus itaque eorum cognoscetis eos.

Iam quādo hanc viā accepta occasione sumus ingressi, nōnulla ex rerū toto orbe gestarū sylua proferemus exempla quibus testatissimū erit diuinæ semper displicuisse maiestati signorū continentie ac cœlibatus desertionē: ut inde facile intelligas huiusmodi dispensationibus inhiare, nihil aliud esse, quā ire aduersus imperū fluminis. Adeone impune nunini resistitur: Quis enim restitit ei, & pacē habuit? Felix igitur, quem facient aliena pericula cautum.

Author est Nauclerus in decursu nouissimo sextæ generationis Constantē, Constantij Britāni filiū regnandi libidine seductū, à monachali instituto diuertisse: sed paulo mox à Vortigerno Gerseorum duce, cū vix sui propositi telam ordiretur, interceptum & occisum spretæ religionis pœnas dedisse,

Idem de apostata Iuliano recenseri poterat, nisi scirem omnibus esse notam historiam: qui ex diaconus factus infidelitatem delapsus, misere & infeliciter periiit.

Alfonso quartus, Riccio ac Volaterrano authoribus, religioso se addixerat instituto, regni deserto diademate, & Ramiro fratre in suum locum suffecto: qui posteaquam boni propositi pœnitudine ductus, diadema repetere contendit, excitata aduersus Ramirum seditione, mox luminibus ac regnandi facultate priuatur.

Grauiori exemplo Henricū Anglū eius nominis primū pœnas dedisse, seueriusque fuisse multatum author est Polydorus Anglicanę historie lib. 2. Cū enim regis Scotorū sororē, nomine Matildim, deo dicatā virginē, improbe sibi deposceret vxorē, ita ut cōpulsus Edgarus, sororē matrimonio iungendā Henrico dederit. Quę execrata prole, si qua inde sobolesceret, effecit, ut proles inde sequuta infeliciter pierit. Nam Gulielmus ex Matilde genitus vnā cum Maria sorore, cū Angliam ex Gallia repeterēt, naufragio perierunt.

idq; eo infelicius, quòd cum Gulielmus iam in portu nauigaret, dum Mariam à periculo liberare conatur, cymba aduectus, sese in eam præcipitantium oppressus multitudine vnà cum illis pelagi vorticibus absorbetur.

Idem quoq; author est Ioannè filiū nothum Ferdinãdi, qui ab initio monachatu inierat, statim deserto monastico habitu à Lusitanis ad regiū diadema vocatū, regno aliquatisper præfuisse. Fertur nihilominus Urbano pontifice Romano religionis vinculū dissoluente, ducis Leucastri filiam Philippã sibi matrimonio iūxisse, nec vtili sane, nec admodū decoro apud posteritatē exēplo. Fuerat enim religionē Militarē professus. Verū recte Augustinus ait, Quidã corrigūtur, vt Petrus: quidã tolerātur, vt Iudas: quidã ignorantur, donec venerit dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarū. Vnū tamē dixerim, q̄ eū iuris probabilis ignorantia post receptū pōtificis indultū à culpa releuare potest: cū ipse arma magis q̄ iura scrutari ac nosse debuerit. Sūt autē nōnulla, quæ per se quidē illicita sunt, sed probabilis ignorantie velamine ipsi authori minime imputada teguntur.

Huc spectat quod refert R. hegino lib. 2. de Carolomano Caroli regis filio, regnãtis circiter annū domini octingentesimū septuagesimū. Hic Carolomanus primo clericus, inde diaconus ordinatus, in quo ordine pōtifici missam celebrãti ministrauerat: qua gratia spreta, statim accepto militari cingulo, sibiq; adiūctis prædonū turmis, mox in ecclesiis debacchatut, cuncta diripiēs, & inaudita mala perpetrās. Cui correpto nec emédato iussu patris oculi eruiuntur, iusto (vt R. hegino ait) dei iudicio: vt qui lucē, quæ Christus est, spreuerat, in tenebras mitteretur exteriores: nisi quòd breui ad cor rediēs, ad Ludouicū auunculū suū rediit, calamitatē suã deplorans. Cuius misertus auunculus retrusse eū in Absteruacū monasteriū sancti Vvilbrodi: quo loco penitētię vsq; ad mortē peragēde tēpus illi commissum est.

Poterã citare ex historia Gallica ambitiosi cuiusdã p̄seu domonachi Danielis exemplū, vt inutile sibi, ita apud posteritatē parū plausibile, parūq; decorū: qui nihil inde retulit præter capillaturæ ac syluescētis barbæ proceritatē plus q̄ hircinã, & nominis in super è sacro in prophanū p̄mutationē. Nã pro Daniele Chilpericus appellatus, non multo

post inuicta Martelli virtute in ordinem redactus est.

Ebroinus pari penè exéplo, sed grauiore nota ac infamia, suę temeritatis pœnas luit. Qui authore Gaguino, post desertũ religionis habitũ, ac Lambertũ Heduoꝝ præsulẽ sua ecclesia extrusum, tandẽq; lingua prius abscissa, oculis erotis, ceruice caesum, vitaq; priuatũ, cũ finem innoxios persequendi non faceret, infidiis demum Ermenfridi interceptus interimitur.

Quid autẽ opus peregrinis lógeq; petitis exéplis tẽpus inaniter cõsumere: cũ nostra nedũ memoria, verũ etiã ætate ipsi viderim? irã dei incubuisse in eos, qui desertis sacre militiæ signis seculi aurã secuti, sese prophanarũt spe prolis habẽdẽ? Qua in re nũq; optatũ adsequi potuerũt. Quotquot certe mea ætate experiri potui huius religionis contẽptores cuiusuis necessitatis vtilitatisve prætextu, hi omnes ad vnũ suæ fabulæ actũ infelici sine clauserũt. Ex quo apertẽ intelligitur multa, quæ apud homines in speciẽ toleratũ digna vidẽtur, summo ac sapientissimo iudici minimẽ accepta videri. Noui siquidẽ duas aut treis illustri admodũ sanguine progenitos: qui cũ fragilitatis prætextu, & spe futuræ prolis habendæ propagãdẽq; sobolis, alioqui id sua stirpe pituræ, sui voti relaxationẽ vndecũq; quæsitis rationibus impetrarint, magno qdẽ fastu ac fuco coloratis: hi omnes ad vnũ præmatura morte præuenti sunt, nullã adhuc ex animi sentẽtia vxore inuẽta, nedũ ple suscepta. Sic domino visum est coruos deludere hiãtes. Sua itaq; spe frustrati, signis desertis, nihil præter desertionis ignominiam referre potuerunt. E quibus vnus, qui adhuc supereſt, ducta vxore paulò mox delirio laborare cœpit, nihil aliud animo agitans, quã assumptæ cõingis interitũ & exitũ. Ode rat siquidẽ illã cane peius & angue. Vidimus illũ aliquãdo sacris initiatum: qui posteaq; vincula dirupit, quãta laborare cœperit infania, certissimẽ cognouimus. Hæc sunt contẽpta religionis certissima documẽta, à quibus abesse non potuit spretæ pietatis vltio, sed culpam mox pœna sequuta est. Nemo igitur nimium fidat Romanæ sedis diplomatibus, cũ videat deo minimẽ probari multa arte quæsitæ voti solennis relaxationes.

Probat id, quod dicimus, Iacobus Meierus Flandricæ

Scriptor historię. Scribit ille fuisse quendā Bochardū Aueniensem, qui cū à teneris literis humanioribus fuisset imbutus vsq; ad iuris ciuilibus professionē, sacerdotiūq; Laudunensis ac Tornacensis ecclesię stipatus & auctus, tandē hypodiaconus factus, vt ei huiusmodi prouētibus frui liceret, alioqui renitēs, nec in eā partē admodū propensus: post aliquot demū annos tori maritalis libidine attractus, ordine beneficiisq; desertis, equestre militiā inuasit (cuius insignibus à rege Anglię donatus est) vxorē duxit ingenuam admodū & illustrē nomine Margaritam, quam multorū liberorum matrē effecit. Re cognita iubet Innocētius tertius, vt se abstrahat ab huius Margaritę congressu, nisi velit diris execrationibus deuoueri: qui omnia prius se passurum respondet, q̄ tori semel initi abiicere delicias. Sed quā infeliciter hæc illi omnia cesserint, certissimus docuit euentus. Ait enim author ille hunc Bochardū in vincula coniectū fuisse, tandēq; capite truncatū, & id quidem per omnia Flandrorū oppida traductū, ludibrioq; habitum. In summa nullū agnoui huiusmodi sacrorum signorum desertorē, qui non suę temeritatis exempla posteritati reliquerit, etiam si obtinuerit quantūuis in speciem iusta & recta à summis pontificibus diplomata. Deus enim non irridetur, proinde caueat licentiosa posteritas.

Deniq; vix vnū aut alterū perlustratis authoribus reperias, qui non contemptę religionis ac suę temeritatis penas luerit, in aliud seculum supplicio minime dilato: vt scias verum esse quod à Psalmista dictum est, Si vtiq; est fructus iusto, est deus iudicans eos in terra.

Eburonum episcopus ex clara Bauarorū ducum familia prognatus, multā sibi à suis confluxit inuidiā: quæ non nisi multorum miliū sanguine extingui potuit, vel ob hanc vnā causam, quòd hypodiaconus factus maioribus sacris ordinibus initiari nollet, cupiditate inflatus captandorū magnę maiestatis in seculo principatum, quos spe successio- nis deuorabat. Ideoq; à sacerdotij inauguratione auctum gerebat animum. (Author in Carolo sexto Paulus Agmiliius.) qui meminisse debuerat, si vere præfulem egisset, paulinæ in Hebræis sententię, Contēplantes ne quis desit gratiæ dei, ne quis fornicator, aut prophanus, vt Elia, qui

propter vnam escam vendidit primitiua sua. Scitote enim, quoniam & postea cupiēs hæreditare benedictionem reprobatuſ est. Nec inuenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lachrymis inquisisset eam.

Iam superest, quæcunque occurrent aduersus hunc immobilem scopulum allisa tela retundere, retusa casto ictu deflectere. Quod enim vulgo primum obiicitur de plenitudine potestatis pontificalis ex verbo Christi emanantis, Quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Id certe verum est, claue non errante, modo ne auferatur alienū, seu ius alteri quæ sitū. Nam si post possessionē adeptā rei acquisitæ summus pōtiffex non possit transferre dominū etiā inter homines alioqui subditos, quanto minus erga deum poterit post traditionem factam per votum solenne ius ipsi domino acquisitum in alium vsum transferre? Dicamus ergo soluta esse, quæcunque pontifex soluerit, modo ne præiudicium fiat tertio.

Illud pariter in procliui est elidere, quod opponit votum continentię posse in melius aliquid commutari, scilicet in opus charitatis reipublicæ conducibile. Hoc inquam verum est, modo ne fiat eleemosyna ex rapina. Non enim licet alienum transferre citra domini consensum, vt quis alteri subueniat. Humana enim dispendia humanis compendiis repēdenda sunt: & deo, quod suum est, relinquendum, nisi de eius consensu constiterit. Extrema quidem necessitas, quæ hominum sunt, hominibus cōmunicat: at quæ dei sunt, soli dispositioni diuinæ referuātur, nec humano subici debent arbitrio.

Minus vrget quod deinde obiicitur, voluntati & arbitrio pontificis vota omnia ita subesse, vt semper subaudiendum sit, Modo ita summo pontifici placuerit. Quasi vero quæ domino acquiruntur, pontifici ita subiaceant, vt pro ipsius nutu ac renutu figi debeant ac refigi. Quod plane falsum est. Ne quis tamen aberret, illud non nego quædam esse, quæ promitti efficaciter non possunt sine ipsius pontificis voluntate, cū scilicet de iure ipsius agitur. Sicut nec pupillus sine tutore, nec vxor sine viro in ipsorum præiudicium efficaciter votum emittere potest. Dico præterea aliqua vota pendere ab auctoritate summi pontificis,

vt cūm occurrente necessitate commutari & possunt & debent. Ea autem quæ sibi dominus reseruauit, & per traditionem sua effecta sunt, & sui (vt sic dicam) peculiij: ea non pendunt neque ab arbitrio nudo, neq; ab authoritate summi pontificis: quia nec irritari nec commutari possunt. Hoc enim ius diuinum voluntati non subiacet humanae. Iam si excipienda foret pontificis authoritas in emittendis votis, cur non potius attendenda est diuina voluntas in eruenda possessione rei iam quaesita? Quanto magis illud attendendum est, minime lædi authoritatem pontificis, nisi vbi forte in re ad ecclesiam Romanam pertinente iure suo fraudaretur. In aliis manet sua cuique libertas in rem suam, vt aut retineri, aut alienari possit.

Mox autem occurrit aliud, quod merito quis obicere possit. Si pontificis auctoritas eo se extendat, vt ius diuinum interpretari suo iure possit, cur non etiam interpretabitur aduenisse occasionem, casumve emeruisse, in quo continentia deo pollicita publicæ necessitati cedere debeat? Plana ad hoc responsio est, quod interpretatio in dubiis tantum locum habet. Hoc autem citra omne ambiguum est, quod continentia acquisita domino, à nemine transferri debet, nisi constiterit de eius consensu. Aliàs interpretationis prætextu quæcunque homines possident, transferri possent à summo pōtifice. Quod nemo sanæ mētis asserat.

Verum illud obiiciendum occurrit, Si res semel obsequiis tradita diuinis, nec auferri potest, nec transferri, nisi oraculo diuinitus recepto: ergo non licebit sacros semel constare calices in vsus pauperum distribuendos. Quod tamen Ambrosius fecisse legitur: & super huiusmodi factio commendatur. Nam eius eleemosynas enarrat omnis ecclesia sanctorum. Huius rei meminere canones, Aurum habet ecclesia. & Gloria episcopi, 12. quæst. secunda. Verum ad id respondere promptum est, Constare de consensu maiestatis diuinæ, vt sacra etiam vasa pro accedente necessitate dispergantur in pauperes. Hoc enim oraculo Christi fieri posse constat, qui ait, Euntes discite, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium. Qui etiam iubet, vt prius reconciliemur fratri, quàm offeratur munus ad altare. Ex quibus liquet domino magis probari ac præferri.

ri pietatem erga proximum, sacrificiis deo oblatis. Hic ergo constat de voluntate domini in pietate colenda: quod minime constat de continentia relinquenda. Laurentium vniuersa ecclesia commendat, quod thesauros ecclesie dispergens pauperibus dederit. At nemo vel sponsi vel sponsa voce laudatur, quod deo dicatam continentiam quocumque prætectu reliquerit. Sic semper immota manet inuicta veritas de non relaxando continentiae voto. Quin potius ex historiarum lectione constat pertristes inde sequentes effectus ingrattam deo fuisse semel dicati coelibatus relaxationem. Non enim licet post traditionem illi semel factam, ab eo auferre quod suum est.

Verum quid dicturus es, inquires, de eo, cui nisi aperiatur via ad coniugium ex benignitate dispensantis, sibi prætature mortem consciscere parat: nec longe abest ut desperet: an huic etiam negabitur dispensatio? Vtique negabitur: sed aperiatur tamen illi via ad salutem, monebiturque, & quoad fieri poterit, persuadebitur: imo & piorum suffragio adiuuabitur ad iactandum in domino cogitatum suum, qui & ipsum enutriet, ut diues est in omnes qui inuocant illum: prope enim est omnibus inuocantibus eum, inuocantibus inquam eum in veritate. Nam quæ dei sunt, diuinis sarcienda sunt auxiliis.

Demum explodenda venit Abbatis Siculi à plerisque recepta sententia: ita tamen, ut ex progressu constare possit huius sententiae consortes non parum à spirituali abesse iudicio. Hic inquam Panormitanus in cap. Cum ad monasterium. de statu monachorum. satius habuit Innocentij tum commentatoris ac Ioannis Andreae carnalem sequi sententiam, quam ipsius summi pontificis, à cuius spiritu pèdere oportebat, grauisimam authoritatem. Qui luce clarius à se, suisque successoribus abdicat dispensandi facultatem in votis monasticis. Ait enim, Abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere. Nam quod Innocentius licentiam pro abusu accipiens, rimam sibi quæserit qua euaderet, stupidius est, quam ut refelli debeat. Lusisset enim in re seria pontifex, si licentiam pro abusu à se abdicandam

dixisset : cùm nusquam licitus sit abusus . Rectius autem Bartolus licentiam accipit pro relaxatione etiam rationabili . Quo fit etiam contra Panormitanum , ut textus neget iure , & quidem licito posse relaxari continentiam .

Quæ ex eo sequuntur , ridicula sunt . Ait enim quasi satisfacere volens textui , non posse dari licentiam scilicet ex facili causa . Hoc est torquere textus , non interpretari . Hoc enim est commune cum cæteris , non solum in hoc voto solenni : ideo aliam rimam quærit , quam sibi satis placere profiteretur : sed quàm recte placere debeat , non video . Ait enim debere intelligi non licere pontifici dare licentiam , nisi commutando in bonum melius . Sed cur magis in isto , quàm in aliis ? Adde , quòd verba præcedentia hanc intelligentiam explodunt , cùm dicat , Non æstimet abbas , quòd super proprietate possit dispensare : cùm nec ipse summus pontifex id valeat . Iam nullus est hic de commutatione sermo . Ideo istud est corrumpere potius , quàm interpretari . Multo ergo rectius intelligebat pontifex nullum esse relaxationi locum super voto continentiae in præiudicium eius , qui post traditionem factam habebat ius quæsitum , nisi de ipsius consensu constaret .

Verum libet ipsius Panormitani singulos fucos excutere , quibus suum tegere conatur errorem . Primum confutandum est eius exemplum propositæ per eum necessitatis , quod huiusmodi est , Si quispiam rex Ethnicus vellet iurare in verba fidei Christianæ , non nisi ea lege , quòd sibi monialis deo dicata matrimonio iungeretur . Eo (inquit ille) casu huic necessitati cedere deberet continentia etiam voto dicata solenni . Qui si apud se fuisset , recordari debuerat (vir alioqui eruditissimus) contrarium docuisse diuum Matthæum in eo ipso , qui proponitur casu . Neque enim cedere voluit Hirtaco regi Aethiopicum offerenti suam ac suorum in verba fidei obedientiam , modo liceret Iphigeniam virginem deo dicatam sibi accipere uxorem . Tibi non licet (inquit Matthæus) summo principi sponsam addictam auferre , & ablatam tuo peculio adscribere . Quin ipse Diuus Matthæus satius habuit mortem

oppetere, quod huic improbae petitioni iuxta ac impie consentire. Aegesippus auctor, nascentis, & verè apostolicæ illustrator ecclesiæ, Vides quod malè consentiant inter se diui Matthæi & Panormitani iudicia. Sic solet caro militare aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Verum audiendus est spiritualis, qui omnia diiudicat etiam profunda dei. Minus etiam audiendus est, dum ait, quod virgo obtinens matrimonium se offerret in holocaustum. Quasi vero holocaustum carnale sit, non spirituale, aut quasi Paulus absterreat ab holocausto, qui à coniugio inuitat ad cœlibatû. Sed grauius est, minusquæ recipiendum, quod subiungit, maximam hic videri charitatem, si quis corpus suum ponat pro proximis suis. Sic semel degustata carne, despicit spiritus. Christus de vita martyrio consecranda loquitur, hic autem de corpore delitiis tradendo nuptialibus sentit. Hoccine est euangeliû interpretando nuptialibus? Nam & pseudographe recitantur sacra Christi verba, & preposterè adaptantur. Id autem alio soluitur loco, quod ait religionem vim sanctam accipere ex autoritate pontificis: quo fit, vt dispensare possit. Primum quidè falsum est, quod assumitur. Nam anathema mortis, de quo Leuit. vlt. (vt paulò antè declaratum est) defluxit à iure diuino. Sed vtunque res habeat collectio nulla est, quia auferri non potest alienum, adepta semel possessione in præiudicium eius, qui habet ius quaesitum, nisi constiterit de consensu. Neque enim transferre potest possessionem vnus in alterum. Quod si non potest erga subditum, quanto minus erga supremum dominum, cui traditio facta est in vsum perpetuam continentiam? Quod autem argutatur de causa, & non causa, constare debet nulla causa fieri debere, vt auferatur alienum. Et dominus nunquid deerit inuocatus.

Si quis nobis opponat acta pontificum. Huic respondet Syluester in verbo, votum, post piorum patrum oracula. Dicens itaque, dispensasse cum quibusdam ius interpretando Pontifices, vbi vix suberat plena libertas apud veteres. Qua de re agitur in cap. Consultuit. & ca. Charissimè de conversione coniugatorum. Quod si vltra attentatû sit aduersus consummatam voti rationem, quod ingratum id fuerit diuinæ maiestati, ex postfacto tristes docuerunt veteres. Nos autem non quod factum sit, sed quid fieri debuerit, inquirimus. Scriptum autem est, Spiritu ambulate,

& desideria carnis non perficietis : p̄inde fluxa est huiusmodi collectio. Quòd vbi pontifex sua autoritate obfatare possit, ne quis voueat, si res ita exposcat pro vrgenti necessitate: q̄ etiã possit eo casu succedēte emissū relaxare votū. Hoc, in quã, nullatenus admittendū est. Nã facilius est rei cuius obuiã ire ne fiat, quã id quod factū est dissoluere. Quod postremum sine iniuria fieri non potest. Nam hoc esset ius alteri quæsitum tollere.

Quid igitur? Dãnabimus ne, & qui relaxandã censurã cõtinentiã pontifices, & qui oblata sibi dispensatione vs̄ sūt reges & p̄ceres? Ad id quidẽ partim respõsū est, p̄babile sūt per factõ licito æstimationẽ suffragari potuisse, vt à culpa excusentur, & cū quibusdã ita fuisse actū, vt in voto mutilo ac nõ plene cõsummato caderet iuris dispensatio. Nos autẽ quærimus quid reipsa tenendum sit, non quam excusationem ignorantia possit adferre.

Vt autẽ ad rē propius accedamus, excutienda est dispensatio illa facta cum rege Arragonū, ad quam veluti ad sacrã anchorã omnes qui aduersam partẽ tuentur, cõfugere solent. Iste nimirū est Ramirus, quẽ Sigisbertus Remellum, alij Ramirim vocāt. Cuius meminere Michael Riccius, Raphael Volaterranus in re Hispanica. Refert autẽ Baptista Fulgosius tit. de religionis cultu, quod tametsi p̄tificis indulto id obnixẽ petentib⁹ Arragonijs ex cœnobio transferit ad nuptias. nõ tamẽ ita existimauit se vsq; adeo religione solutum, seu (vt aiunt) de monacho factū non monachū quin suscepta prole etiã deterioris sexus, hoc est, nõ mascula, thori relictis deliciis ad monasteriū reuersus sit. Quod quomodo fieri potuisset, nõ video, nisi de vxoris consensu, quã etiã pari vinculo cõtinẽtiẽ innodari oportuisset, si verū erat inter eos cõiugij vinculū. Par itaq; fuerit æstimare, q̄ idcirco ad priora vota redierit, vt propriæ conscientiæ satisfaceret, quæ omnino refragabatur huic relaxationi voti. Sed quid, inquires, attinebat ex toro nõ maritali prolem suscipere illegitimã, & ad succedendū minus capace? Quæ omnia sequi necesse est, nisi hoc loco admittatur voti solẽnis relaxatio. Ad quod respõdendū, q̄ cõmunis error facit ius, ex lege Barbarius Philipp⁹: quodq; p̄tificis cõsensus interueniẽs, bona fides & obcõdientia partiũ mutuo cohabitãtiũ

ex p̄babili ignorātia p̄cedens, ac populi consensus effice-
re poterant. vt proles ad succedendū videretur idonea: que
tamē res controuersa non caruit apud posteros, causa peni-
tus inspecta, ac ex omni parte discussa. Nā & difficultatem
auxit bellū in ipsa cognatione exortū p̄ successione regni
Arragoniæ. Ideoq; ab huiusmodi dispensatione abstinendū
esse & priora docent, & quæ sequūtur, exempla.

Simile accidisse intelliget in quodā Germaniæ principe,
qui post monachatū, suscepta prole, cū ad cœnobiū regrede-
retur medio itinere Diuione apud ædem sancti Benigni an-
te valuas chori sepult⁹ est. Inscriptio sepulchri ei⁹, id quod
asserim⁹, plane indicat, quā & ipse perlegi testis oculatus.

Nec dissimili vsus est exēplo Vveremundus Hispaniarū
rex. Qui, vt Fulgosius tradit, post susceptos duos ex vxore
liberos, memor diaconat⁹ ante cōnubiū suscepti monachū
induit, regni diademate cōsobrino hæredi succedenti reli-
cto. Id autē quis facturū eū existimasset, si credidisset se p̄
sus religione solutum? Aliud ergo intrinsecus vnctio sua-
det viris theodidactis, aliud, exteri⁹ humana coniectura tra-
dit. Porro à p̄pria magis cōsciētia, q̄ ab externis, & his qui-
dem non admodum certis, nos oportet pendere iudicijs.

Debet igitur in ea vocatione, qua quisq; vocat⁹ est, per-
manere. Et id quidē laude digno exemplo, quāle olim fuit
facinus Therasiæ sororis Alphonſi quinti. quā (vt ait Mi-
chael Riētius in rebus Hispaniæ lib. 3.) p̄tinacissime recu-
santem nuptias Abdalæ Toletani principis, monuisse ferūt
vt designatū coniugē, ne se contingeret olim Christo de-
sponsatam: quemadmodū & de beata Cecilia legitur. Cū-
q; Abdalas Toletanus monita negligeret Therasiæ, sequen-
tum inde est, vt in grauissimū incideret morbū, eāque ob
causam ad fratrem remissa est, quæ continuò Parthenonem
cœnobiūve diui Pelagij ingressa, vitam cœlibem duxit.
Cur non istud potius proponitur continentię cōseruandæ,
quàm vnum aut alterum dissoluendi voti exemplum?

Ex eodem quoque Riētio legitur, quod Ioannes Ferdī-
nandi ex pellice filius quorundam suffragijs euectus sit in
regni fastigium, quum tamen professus esset religionem,
quæ Militaris appellatur. Verū quo iure, quāve iniuria id
fecerit, quo demū euētū, ex historia facile deprehenditur.

Præclarius multò egerunt, qui fatali quadam necessitate ducti pro patria & publica vtilitate secessum monachalem interrumpentes ad tempus sæculo seruiuerunt: ponte tamen à tergo relicto ad pristina vota redierunt. Hoc enim est seruire præsentì necessitati, non voti vinculis eximi.

Author est Regino Prumiensis sub indicatura anni domini octingentesimi sexagesimo octauo, regem Bulgarorum statim à suscepto baptisinate regni præfecturam exuisse, & loco paludameti regij cucullam induisse, fuffecto filio natu maiore. Qui cum sui oblitus, totus in prædam & libidinem effusus, ad veteres Gentilium ritus populum inuiter: pater sacro deposito habitu, ac militiae cingulo ad tempus resumpto, filiù persequitur, oculos eius effodit, eumq; retrudit in carcerem, assumpto ad regnù minore natu filio, cum interminatione paris aut grauioris supplicii, si paria cum fratre attentare pergat. Quibus peractis, pater religionis habitù vitamq; resumit, & in his ad mortem usque perseuerauit.

Huic simile est quod apud Sigibertum factum legitur, anno ferè domini millesimo centesimo septuagesimo primo, de abbatisa Rummese Stephani regis filia.

Quæ cum malo & irreligioso exemplo à Matthæo, filio comitis Flandriæ, coniugio abducta fuisset: illa tamen deum timens redijt ad religionem, vnde inuita recesserat.

In huiusmodi dispensationis opere terra maledicta docet nihil esse attentandù, vt quæ non nisi spinas & tribulos germinet, quemadmodù in simili diuus Gregorius docet in responsionibus ad interrogationes Augustini Anglorù episcopi capite sexto. Experimento, inquit, didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere, & sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vnde necesse est, vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda quam diximus, à se omnino debet abstinere. Ecce per effectus docet Gregorius dispensationem nonnunquam iure poli esse inualidam.

Existimarem satis esse factum in refutandis aduersè opinionis qualibuscunque argumentis, nisi & istud quod obijci possit, occurreret. Si pontificis authoritas sacramentorum, quæ diuinitus instituta sunt, materiam irritam & il-

legitimam reddere possit, vtpote circa gradus cognationum modo plures illegitimando, modò pauciores: vt est in capite, Non debet. de consanguinitate. cur non etiam irritare poterit voti solennis materiam, & ante & post votum emissum? Ad quod respondendum est leges irritationis, commutationis, aut redemptionis votorum pendere à præscriptis legis diuinæ. adeo vt si quis infringere, aut dissoluere, seu irritare votum attentaret contra vniuersalis ecclesiæ placita ex scripturæ fontibus hausta, dissipator potius censendus foret, quàm dispensator.

Nemo itaque dicat pontificem posse dispensare contra ius diuinum aut apostolicum. Nemo enim aduersus legislatorem facit, qui nihil exequitur nisi ex eius præscripto. Pontifex autem omnia facit sub iuris diuini concessione, vt nõ plus possit, quod illi à deo permittatur: iure, inquam, aut scripto, aut per spiritum sanctum, & ecclesiam interpretato. Qui enim dedit clauis, potestatemque ligandi & soluendi, dominus est. Nisi enim vota interpretationem acciperent, ea potissimum, quæ imperfecta censenda sunt, aut defectu materiæ aut deliberationis, aut alia quauis ex causa. Hæc, inquam, nisi interpretationem acciperent, deterior foret nostra quàm Iudeorum conditio, apud quos locum habebant votorum irritationes, commutationesve in melius, seu pro re æquali redemptiones. Quorum omnium facultas summo pastori concessa est ouium pascendarum commissione, soluendi que ac ligandi, prout vrget necessitas, aut publica suadet utilitas, indulta potestate.

Quo fit, vt possit illegitimare materiam aut matrimonij, aut poenitentia. Hoc enim pertinet ad ouium pascendarum curam, quum tamen circa materiam sacramenti Eucharistia vix occurrat, quod immutari possit, vt quæ nihil habeat cum pastura ouium commune. Quod si forte casus occurreret post promulgatum toto orbe euangelium, quo circa panem & vinum in sacrificijs apud antipodes celebrâdis quidpiam immutandum foret, vbi forte apud illos fidei Christianæ sacramenta complexos panis vsus & vini toto orbe suo à natura denegaretur, illud ecclesiæ indicandum relinquo, quæ sic suo sponso innixa est, vt nunquam secretiore ipsius deseratur afflatu.

Cæterum vt ad rem propius accedamus, facultas irritandorum votorum robur sumit ab ipsis diuinæ legis decretis: quæ alias locum non inueniret, nisi ex nutu diuino modum irritationis tradente, ac quodammodo de suo iure relaxate. Porro qui irritat: sua voluntate efficit, suoq; renutu, vt à subdito emissa promissio viribus non subsistat. Quæ irritandi potestas à domino hominibus permiffa est Leuitici cap. 30. vt vir vxoris, pater filii, dominus serui, votum promissionemve in sui præiudicium emiffam irritare possit. Idemque liceat tutori ad pupillum, ac prælato ad sibi subditum religioso. Acquissimum enim est, qd sicut offerentis de alieno, ei oblatio est maculata, sic & promittentis de nõ suo, eius promissio est inualida. Et cum iure diuino caueatur, qd iuramentum tres debeat habere comites, veritatem, iudicium, & iustitiã, (Veritate autẽ caret res impossibilis, iudicio res in libera, iustitia vero res illicita) quid sanctius esse potest, qd in huiusmodi rebus locum non habere voti obligatione? Atqui horum omniũ interpretatio vires sumit ex meris sacre scripturæ decretis. Irritabit igitur, aut irritum declarabit quicquid ex licito efficitur illicitum, ex possibili impossibile, ex utili noxium, ex decoro indecorum aut vetè inhonestum. Absurdum enim foret, vt quod pro charitate institutum est, militet contra charitatem. Cæterum irritari vota non possunt, nisi ea parte qua suis superioribus nõ præiudicant, aut vbi decoloraretur status ecclesiæ vniuersalis. Proinde peccat irritans si votum ad se nihil pertinens extinguere cõtentidit, qua in re culpã in se recipit, cum in dubio subditus obediendo nõ peccet, hoc tamen adiecto, qd semel irritatum votum nõ reuiuiscit. Cessat enim obligatio. Nã radice extincta, ramos esse caducos necesse est, adeo vt si impubes uocat religionis ingressum in tempus solutæ patriæ potestatis irritari potest. Nam velle in eo nullum est, secus autem si pubes id ipsum voueret. Nam executio ad tempus impedita reuiuisceret. Cum autem religiosus & impubes ad patriã, iudicentur, sequens est, vt in religioso vota prius facta expirent, & sequentia viribus non subsistant, nisi quantum à superiore cõceditur. Hic autem inuertitur ordo nature, quæ cum faciat de impubere puberem, religio contrã, reddidit de pubere impuberem. Hæc autẽ omnia magna ex par-

te colliguntur ex Numerorum cap. 30. Quo quidem edicitur impuberes nondum plenæ rationis capaces voto minime adstringi. Indicat enim hoc textus, Si quis virorum votum vouerit domino, non polluet verbum suum. Virorum dicit, non impuberum. Nec sufficit propositum, nisi quoque intentio ad sit se obligandi. Hoc enim Hebraica non ociose expressit, Si quis virorum iurabit iuramentum ad ligandum ligamen super animam suam quo verbo intentio se obligandi exprimitur. Colligitur ex his, quæ dicta sunt, neminem proprio voto irritando esse idoneum. Nemo enim irritat votum, nisi qui patitur ab altero præiudicium. At qui nemo sibi ipsi præiudicium facit, ubi tamen circa materiam licitam ex præmeditato quicquam pollicetur ex voto. Quocirca nec ipse pontifex summus proprium votum mera voluntate irritat, nec circa ipsum salua conscientia sine causa dispensat. Nec audienda est Felini subtilis exceptio in cap. Constitutus. de rescript. qui censet pontificem ex arbitrio dispensare posse in re iurata ad se pertinente, quia, ut ait, subaudienda fuit eius auctoritas. Hoc certe minime releuat. Dum enim seipsum obligauit, cessit iuri proprio sciens ac prudens. Aliis nullus apud pontificem contractus esset validus: qui rem alienam præstare non potest, nec in re sua firmiter contrahere. Quod autem ait posse pontificem differre se suspendere vim iuramenti: id ipsum negauerim, nisi ex causa. Scriptum enim iure diuino: Si quid promiseris deo, ne moreris reddere. Non enim solùm ablatio, sed & dilatio præiudicium facit iuramento, ita ut nec differre sine causa possit, nec auferre. Sed istud parergon. Irritantur autem vota mulieris sub viri potestate constitutæ, seu per coniugium ut vxoris, seu per pupillarem ætatem cuiusuis sexus. Quocirca non possunt alienum distrahere, nisi ex consensu. Alienum dico, quod est tutelari potestati obnoxium. Iam si pater requisitus, tacuerit: voti reus est, qui semel vouerit. Silentium enim tutoris habetur pro consensu. Reclamatio autem fieri debet infra diem requisitionis. Hoc declarat Hebraica, Si fregit pater eius eam in die, qua audiuit ipse: vota & iuramenta eius irrita erunt. Moxque sequitur, Si autem audiens vir tacuerit, & distulerit in diem alterum sententiam, firmabit omnia vota eius. Hæc autem dilatio non sic accipienda est de eo, qui

ex causa differt responſionē ſuam. Ea ſiquidem non auferret facultatem irritandi votum. Verū hic agitur de differente, id eſt, de eo qui interrogatur, & nihil reſpōdet, nec dicit ſe velle cōcedere, aut negare, aut differre. Huiusmodi taciturnitas per diē cōtinuata habetur pro cōſenſu. Sic enim Hebraica dicit, Firmavit ipſa ſcilicet ligamina, quia tacuit in diē audire ſui. Quōd ſi poſt huiusmodi ſilētium attētet irritare votū marit⁹: hoc ei imputabit ad culpā, & vxor obcedēdo immunis erit à culpa. hoc eſt qđ dicitur, ſi franget poſt audire ſuū, portabit iniquitatē ſuā. Quōd ſi pater ſiluerit, nō tamē cōſenſerit, an in foro cōſciētiae reputetur pro cōſenſu quo ad hūc effectū? Quōd nō: quia lex cōſciētiae innititur veritati, & nō p̄ſumptioni. Quōd ſic: quia lex diuina etiā ligat in foro cōſciētiae, quae dicit, qđ irritas poſt dilationē ſuae cōſenſerit ſuae nō, facit culpā ſuam. Dicendū qđ verba legis intelligenda ſunt iuxta fori conditionē. Conditio autē fori cōſciētiae eſt, qđ innititur veritati, & nō p̄ſumptioni. Ideo nō obſtāt ſilētio, ſi nō cōſenſerit quo ad cōſciētiam nō peccat irritando: in foro verò exteriori propter p̄ſumptionē arcebitur ab irritandi facultate. Simile eſt de proferente verba matrimonii ſine conſenſu in pectore, qui cogitur exterius ad cōtrahēdū, ſi antea ſicte cōtraxerit. Verū quaeritio hic oriri poteſt, An in huiusmodi p̄ſumpto non verò matrimonio ſine conſenſu cōiugalis copulae cōſummato, ſummus pontifex diſpenſare poſſit? Quōd ſic: quia non eſt verum matrimoniū, niſi in p̄ſumptione & foro exteriori. Ceſſat ergo vinculū iuris diuini. In reliquis poteſt ſummus pōtifex. Verū tamē hic aduerſatur ratio. Primum n. ſumm⁹ pōtifex nō poteſt derogare iuri p̄ vxorē quaerito, nec ſicte ita illi prodeſſe debet, vt vxor teneatur credere illum fuiſſe mendacē, dum cōiugii verba proferret. Neq; enim credendū eſt neganti, qui nō vult qđ ſibi credatur affirmātū, & ſibi fidē derogat, qui aſſerit ſe fuiſſe mendacē. Verū demus parē alterā cōſentire diſſolutioni hui⁹ matrimonii. Nec ſic quidē admittēda eſt diſſolutio, vel ob id maximē, quia decoloraretur eccleſiae ſtat⁹. Siquidē plurimos videres, qui in odiū inuicē cōiugii p̄ſanctē iurarēt ſe ſicte verba protuliſſe. Sic nuſq; eſſent tuta matrimonia, ſi quā diſpēſationis rimulā inuenire poſſent pleriq; cōiugatorū. Papa autē nō poteſt, niſi ad cōiugii

ficatione, nō in destructione. Ex his omnib⁹ cōstat irritādi
 facultatē à deo cōcessam ita ad ius irritatis ptinere, vt alie-
 no iuri præiudiciū nō inferat. Votū autē solēne si relaxare,
 ius deo quæsitū nō expectato cōsensu auferretur: quare va-
 na est illatio ab irritatione ad dispēfationē voti solēnis. Nec
 cadit interpretatio in cōtrariū, quā somniat Rosellan⁹ Are-
 tius falso ius tribuēdo pōtifici, quo decernere possit matri-
 moniū ad tēpus in monacho pro salute Reip. cum in iure
 manifesto nullus sit interpretationi locus in contrarium.
 Quid autem clarius hac lege: Quos deus coniunxit, homo
 nō separet: Nulla igitur cadit indulgētia matrimonii ad tē-
 pus, dū scilicet ples emerferit. Quare frustra laborat Rosel-
 lanus. Nec sequitur, Papa potest illegitimare materiā aliās
 legitimā: erga legitime illegitimā, ratiōe voti solēnis. Cū
 de⁹ hoc sibi reseruauerit, ne sacra ac sibi dicata post quæsitā
 possessionē aliis prophanētur vsibus, vt vberrimē supra p-
 batum est. Omnino autē quod ad vinculū dissolutionem-
 ve attinet, idem existimandum censeo in voto solenni, seu
 sacri ordinis, seu monastico, quod dici solet in matrimonio
 consummato, in quo tam metus quā ignorantia non ligāt,
 aut metū passum aut prorsus ignorantem ob defectum cō-
 sensus. Quapropter si quis in cunabulis (quod aiūt) ordina-
 retur, aut certe metu cōpelleretur ad ordines suscipiendos,
 hūc ego negauerim teneri ad cœlibatū, nisi de nouo cōsen-
 tiret. Ideoq; apud eos, dispēfatio esset iuris declaratio. Ve-
 rum si quis accederet, nepe tantū dissenties, omnino tamen
 tacēs nullog; externō reluctās iudicio, merito cogere cō-
 sentire in vinculū cœlibat⁹, vt de vinculo cōiugii dici solet
 apud eū qui negat se cōsensisse, cū verba cōsensus ptulerit,
 Cui vt iura clamāt, nō creditur negāti, qui sibi credi nō vult
 affirmāti. Sic & in eo qui suo silētio annuit, & man⁹ dedisse
 cœsetur cœlibatui, nō credetur si dicat se dissensisse. In vtro-
 que enim matrimonio tam corporali q̄ spiritali solēnizato
 ac iā cōsummato, quos deus cōiūxit, homo nō separet. Nec
 minus ius quæsitum est deo & ecclesię in cœlibatu q̄ viro in
 mulierē, aut mulieri in virū, cōsummato semel matrimonio.
 Nulla igitur dispēfatione tolli poterit ius quæsitū, quin etiā
 decoloraretur stat⁹ ecclesię vniuersalis, qua in re cessat au-
 thoritas summi pōtificis. Neque id mirū cū scriptum sit,

Data est nobis potestas in edificationem, & non in destructionem. Quod si insuper inquirere pergas, quid si ecclesia suo iuri cedere parata sit, poterit ne pontifex iugum coelibatus auferre ecclesia cedente iuri suo? In promptu responso est, dominum deum nisi reuelauerit ius quaesitum sibi retinere, sed nec ecclesiam vniuersalem cessuram vnquam iuri suo in detrimentum & decolorationem sui status. Ideoque permanere integrum coelibatus vinculum. Ius autem soluendi Petro & successoribus datum, locum non habet, nisi clauis non erante. Ex his facile est diluere eorum argutias qui contrariam sententiam astruere videntur. Id quod Latius & fufius supra attigimus.

Cardo huius causae totus in hoc est, quod nec priuari debet, nec potest dominus re sua post ius in ea quaesitum. Quaesitum autem est ius per rei oblata traditionem in voto solenni: ob quam vnquam rationem iusto bello captiuitate detentus, se eximere non potest à victoris dominio. Et qui per sententiam damnatus est ad poenam, illam propter ius quaesitum fisco praestare tenetur, praesertim si pecuniaria fuerit. Ideoque inconcussa manet sententia de indispensabilitate voti solennis, quo ad iuris relaxationem in perfecto ac vere consummato voto, prohibente domino rem suam à se auferri, qui etiam ait, Gloriam meam alteri non dabo. Cui vni trino deo semper ac super omnia glorioso & benedicto sit decus aeternum, & honor perennis in saecula.

Amen.

F I N I S.